

Aspekter ved retts- og avisoppjøret etter krigen.

Pressen var viktig for oss i årene under tyskernes okkupasjon. 110 aviser ble stanset etter tysk ordre, andre ble borte og i 1942 gikk bortimot 50 aviser inn. Etterpå kan vi reflektere over redaktørens dilemma og ansvar når aviser tross pressekontroll og sensur valgte å fortsette. Alternativet kunne ellers være ensidig informasjon fra nazistisk og tysk hold. Norsk Presseforbunds holdning var diffus og retningslinjer uteble. Bortsett fra redaktører som var NS-medlemmer eller innsatt av nazistene, ble det bare reist landssviksak mot én redaktør, nemlig Thorvald Aadahl i Nationen for artikler med angrep på kongen og regjeringen og de allierte. Han ble enstemmig frifunnet fordi han påviste at dette var såkalte straffeartikler pålagt av den tyske pressekontroll fordi han dagen før ved tvetydigheter og underfundig ordbruk «mellom linjene» hadde fått fram kritikk mot tyskere og nazister. Saken gikk for den spesielle lagmannsrett i landssviksaker med tre lagdommere og fire legfolk som sammen avgjorde både skyld og straff. Det ville blitt altfor omfattende om man i landssvikoppjøret skulle benytte vanlig lagmannsrett med tre juridiske dommere og lagrett på 10 medlemmer.

Bildet av det økonomiske oppjøret med avisutgiverne ble betydelig mer diffust. Aviser som var blitt inndratt eller forbudt hadde lidd betydelige tap i motsetning til de som fortsatte. Fortjenesten hos disse siste skulle så inndras. Morgenposten, prøve kandidaten, ble i Høyesterett dømt til kr. 170.000, mens Aftenposten fikk underhånden forhandlet seg til bare kr. 100.000. Dette tross innsatt naziredaktør og millionoverskudd, samt 50.000 i årlig utbytte til to eiere! Saken var at Aftenposten betinget seg og oppnådde hemmelighold. Hvor ble det av den våkne og uavhengige pressen? Eller hva med det generelle krav til likebehandling vi venter fra det offentlige? Her kunne det ligget an til en rettslig belysning om noen hadde falt på tanken. Men her rådde tåke og hemmeligheter.

I Rettshistorisk forening vil høyskolelektor Per Overrein vil ta for seg endel andre spørsmål ved pressens situasjon under krigen og spør: *Hvorfor fikk vi ingen pressefront under 2. verdenskrig, når vi fikk en kirke-, idretts og lærerfront? Noen aspekter ved retts- og avisoppjøret etter krigen.* Møtet blir den 27. november kl. 19.00 i Haakon VII's gate5, Oslo hos advokatfirma Steenstrup Stordrange. Alle er velkomne.